איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא עא.

בכדי חייו רבינא אמר [א]הכא בתלמידי חכמים עסקינן טעמא מאי גזור רבנן [ב]שמא ילמוד ממעשיו וכיון דתלמיד חכם הוא לא ילמוד ממעשיו איכא דמתני לה להא דרב הונא אהא דתני רב יוסף [י]אם כסף תלוה את עמי את העני עמך [ב]עמי ונכרי עמי קודם עני ועשיר עני קודם עניך ועניי עירך עניך קודמין עניי עירך ועניי עיר אחרת עניי עירך קודמין אמר מר עמי ונכרי עמי קודם פשיטא אמר רב נחמן אמר לי הונא לא נצרכא דאפילו לנכרי ברבית ולישראל בחנם תניא אמר ר' יוסי [ג]בא וראה סמיות עיניהם של מלוי ברבית [ד]אדם קורא לחבירו רשע יורד עמו לחיין והם מביאין עדים ולבלר וקולמוס ודיו וכותבין וחותמין פלוני זה כפר באלהי ישראל תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר כל מי שיש לו מעות ומלוה אותם שלא ברבית עליו הכתוב אומר [ב]כספו לא נתן בנשך ושוחד על נקי לא לקח עושה אלה לא ימוט לעולם הא למדת [ד]שכל המלוה ברבית נכסיו מתמוטטין והא קא חזינן דלא מוזפי ברבית וקא מתמוטטין אמר רבי אלעזר הללו מתמוטטין ועולין והללו מתמוטטין ואינן עולין [ג]למה תביט בוגדים תחריש כבלע רשע צדיק ממנו בולע צדיק גמור אינו בולע תניא רבי אומר גר צדק האמור לענין מכירה וגר תושב האמור לענין רבית איני יודע מה הוא גר צדק האמור לענין מכירה דכתיב [ו]וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך [ז]ולא לך אלא לגר שנא' [ה]לגר ולא לגר צדק אלא לגר תושב שנא' [ה]לגר תושב [ח]משפחת גר זה הנכרי כשהוא אומר או לעקר זה הנמכר לעבודת כוכבים עצמה אמר מר ולא לך אלא לגר שנא' לגר למימרא דגר קני עבד עברי ורמינהי [ט]אין הגר נקנה בעבד עברי [י]ואין אשה וגר קונין עבד עברי גר לא נקנה בעבד עברי [ו]ושב אל משפחתו בעינן והא ליכא ואין אשה וגר קונין עבד עברי אשה לאו אורח ארעא גר נמי גמירי דמקני קני דלא מקני לא קני אמר רב נחמן בר יצחק אינו קונה ודינו כישראל אבל קונה ודינו כנכרי דתניא [יא]הנרצע [יב]והנמכר לנכרי אינו עובד לא את הבן ולא את הבת אמר מר ואין אשה וגר קונין עבד עברי נימא דלא כרבן שמעון בן גמליאל דתניא [יג]אשה קונה את השפחות ואינה קונה את העבדים רבן שמעון בן גמליאל אומר אף קונה את העבדים אפילו תימא רבן שמעון בן גמליאל ולא קשיא כאן בעבד עברי כאן בעבד כנעני עבד עברי צניע לה עבד כנעני פריץ לה אלא הא [יד]דתני רב יוסף [טו]ארמלתא לא תרבי כלבא [יז]ולא תשרי בר בי רב באושפיזא בשלמא בר בי רב צניע לה אלא כלבא כיון דמסריך בה מירתתא אמרי כיון דכי שדיא ליה אומצא מסריך בתרה אמרי אינשי משום אומצא דשדיא ליה הוא דמסריך גר תושב האמור לענין רבית מאי היא [ט]דכתיב [ו]וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי אחיך עמך [יט]לוין מהן ומלוין אותן ברבית וכן בגר תושב אמר רב נחמן בר יצחק מי כתיב אל תקח מאתם מאתו כתיב מישראל תנו רבנן אל תקח מאתו נשך ותרבית אבל אתה נעשה לו ערב

ערב

לנכרי שרי ועי"ל דכני גם לא הוזהרו מן הרבית וההוא גברא דלא קם בנקעת דורא זה לא היה עונש שלא היה שעת תמיית כל המתים ולא נענש זה יותר משאר מתים שלא מיו באותה שעה אלא מכיריו זכו בשביל שנזהרו מן הרבית אע"פ שלא נענשו כמו שקיימו אנשיו את התורה אע"פ שלא ניתן להם:

אדם קורא לחבירו רשע יורד עמו לחיין. כתוב בתשובות הגאונים בשם רב לדוק גאון יורד עמו לחיין רשאי לשרוף שלש תבואתו ותימה גדול מנין לו זה:

הא חוזנן דלא עבדי הכי ומתמוטטים. וא"ת למאן משום שאר עניות הכתובים באותו פסוק ושוחד על נקי לא לקח וי"ל דפריך דחזינן לדיקים גמורים נמי מתמוטטין א"נ לר"ע פריך דדרש בסוף מכות (דף כד. ע"ש) עושה אלה עושה אחת מכל אלה לא ימוט:

או לעקר זה הנמכר לעבודת כוכבים עצמה. וא"ת למ"ל למכתב בתר עקר משפחת גר דהיינו נכרי כיון דנמכר לעבודת כוכבים א"כ נמכר לנכרי וי"ל דה"א לעבודת כוכבים של ישראל כגון פסלו של מיכה א"נ אי לאו דכתיב משפחת גר ה"א דעקר היינו נכרי אבל אין לתרץ דאגטריך משום גאולת קרובים דמגר תושב נפיק כ"ש נכרי:

אינו עובד לא את הבן ולא את הבת. אגב כן נקט בת דאפילו נמכר לישראל אינו עובד את הבת: **לא** תרבי בלבא. משום לזות שפתים בעלמא לפי שהולך אחריה [יא]שלא נחשדו ישראל על הזכור ועל הבהמה וגם אין אסור להתיחד:

מצאו

מסורת הש"ס

א) [עירובין סב.].
ב) קידושין כח., ג) ברכות ז: מגילה ו: [ע"ש].
ד) קידושין כ. כ"ק קינ: [ערכין ל:]. ה) [יומות מו.]. ו) קידושין יח., ז) ע"ז כב.. ח) [לעיל ע:].
ט) [ויקרא כה.]. י) [כתובות קידושין סב.].

תורה אור השלם

1 אם כֶּסֶף תַּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הָעָנִי עִמָּךְ לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה לֹא תָשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ:
שמות כב כד

2 כַּסְפּוֹ לֹא נָתַן בְּנֶשֶׁךְ וְשֹׁחַד עַל נָקִי לֹא לָקָח עֹשֵׂה אֵלֶּה לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם:
תהלים טו ה

3 טְהוֹר עֵינַיִם מֵרְאוֹת רָע וְהַבִּיט אֶל עָמָל לֹא תוּכַל לְמָה תַּבִּיט בּוֹגְדִים תַּחֲרִישׁ בְּבַלַּע רָשָׁע צַדִּיק מִמֶּנּוּ:
חבקוק א יג

4 וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַּר לְךָ לֹא תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדַת עָבֶד:
ויקרא כה לט

5 וְכִי תַשִּׂיג יַד גֵּר וְתוֹשָׁב עִמָּךְ וּמָךְ אָחִיךָ עִמּוֹ וְנִמְכַּר לְגֵר תּוֹשַׁב עִמָּךְ אוֹ לְעֵקֶר מִשְׁפַּחַת גֵּר:
ויקרא כה מז

6 וְיָצָא מֵעִמָּךְ הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל אֲחֻזַּת אֲבֹתָיו יָשׁוּב:
ויקרא כה מא

7 וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ גֵּר וְתוֹשָׁב וָחַי עִמָּךְ: אַל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ וְחַי אָחִיךָ עִמָּךְ:
ויקרא כה לה-לו

גליון הש"ס

גמ' אין הגר נקנה בע"ע. עיין כ"כ דף י"ב ע"ח כרש"י ד"ה ה"ג ומתוס' שם ד"ה כופים וצ"ע. ופיין גיטין דף מ"ח ע"א תוס' ד"ה ליטא: שם רבתיב ובי ישוה. עיין לקמן דף קיח ע"ב תוס' ד"ה מגרך:

עין משפט נר מצוה

קי א מיי' פ"ה מהלכות מלוה ולוה הלכה ב סמג לאוין קנב טוש"ע י"ד סי' קנט סעיף ח:
קיא ב מיי' שם הל' ז סמג לאוין קנב טוש"ע מ"מ סי' ה סעיף ח:
קיב ג מיי' פ"ד שם הלכה ז סמג שם טוש"ע י"ד סי' קס סעיף כ:
קיג ד טוש"ע שם:
קיד ה ו מיי' פ"ח מהלכות עבדים הלכה ב טוש"ע י"ד סי' רסז סעיף יט:
קטו ז מיי' שם פ"ג הלכה ז סמג עשין פג:
קטז ח מיי' שם פ"ב הל' יג סמג שם:
ט (מיי' פ"ט מהל' עבדים הל' ו טוש"ע י"ד סי' רסז סעיף יט):
קיז י מיי' פכ"ב מהל' מאכלות אסורות כיאה הל' טז סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סי' כב סעיף יח:
קיח כ מיי' שם ועיין בהשגות וכמ"מ טוש"ע שם סעיף ח:

מוסף רש"י

אדם קורא לחבירו רשע יורד עמו לחיין. מוחר לשנאתו ואף למעט פרנסתו ולירד לאומנתו (קדושין כח:). ולא לך אלא לגר. בקדושין (כ.) הוא ובנכרכן (ל:) כתב קשה אנקה אל שביעית, אדם שטשא ומוכן בפירות שביעית סוף מוכר את עצמו, שנאמר ונמכר לך ולא לך יגר (ויק' קיג:). שנאמר לגר. פרשה אחרת היא המסוכה לנמכר לך וכי תשיג יד גר ומוסב כמך ונו' (קדושין כ:). זה הנמכר לעבודת כוכבים עצמה. לחטוא עניים ושאר לריכים ולא לשם אלהות (שם כ:). ארמלתא לא תרבי כלבא. שמא מתאוים ומרגיעני עניים (ע"ז כב:). ולא תשרי בר בי רב באושפיזא. דאגב דלגיע לא מירתתא שיוצית קול אם תיכנע לו (שם). כיון דכי שדיא ליה אומצא מסריך בתרה. כל שעתא, לא מירתתא דסגנרה לו מסריך בתרלי מיומר אמרי אינשי אומצא דשדיא ליה הוא דמסריך מעט אומצא כסר (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com